

כתבית יהבית

מבצע הכנה ליום הבהיר י"א ניסן
בלימוד תורת רבינו

א

רשימת פורים ת"ש

יוצא לאור על-ידי
ועד תלמידי התמימים העולמי

ועד תלמידי התמימים העולמי ©
770 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213
Tel: 718 771 9674
Email: ksovisieovis@gmail.com
VAADHATMIMIM.ORG

הרשימה שבקובץ זה נדפסת
באישור ובאדיבות הנהלת
הוצאת הספרים קה"ת, ותודתנו נתונה להם.

פתח דבר

הִלְלוּ אֶת ה' כָּל יְמֵי חַיְיֵיכֶם וְשִׁבְחוּהוּ כָּל הַיּוֹמִים
כִּי גִבֹר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ וְאַמֶּת ה' לְעוֹלָם הִלְלוּ י-ה
(תהלים קיז)

אחינו, תלמידי התמימים!

קרב ובא יום הבהיר י"א ניסן, מלאות מאה ושש עשרה שנים להולדת כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא דורנו. בבוא יום גדול זה, ודאי הדבר שבלבו של כל אחד מורגש הצורך להוסיף ולחזק את ההתקשרות לנשיאנו.

את הדרך להתקשרות הורה רבינו כמה פעמים, ולדוגמא: "השואל במה היא ההתקשרות אלי מאחר שאין אני מכירו פנים, ההתקשרות האמיתית היא ע"י לימוד התורה, כשהוא לומד המאמרי חסידות שלי, קורא את השיחות... הנה בזה היא ההתקשרות" ("היום יום" כ"ד סיון). "גודל התשוקה להתקשרות, יכול להשביע רק כאשר ילמוד מאמרי החסידות שאומר הרב וכותב, כי בראיית פנים לא סגי" ("היום יום" ט' אד"ש).

פעמים רבות התבטא כ"ק אדמו"ר כי החפצים להעניק לו מתנה ליום הולדתו, יעשו זאת על-ידי הוספה בלימוד התורה. ובהתאם לזה, דבר ראוי ונכון כי נתאחד יחד - תלמידי התמימים מכל רחבי תבל - בלימוד תורת רבינו בעיון ובהעמקה, ובודאי שההוספה בלימוד תורתו, תגרום נחת רוח רבה לכ"ק אדמו"ר.

*

תורת רבינו נחלקה לכמה סוגים: מאמרים, לקוטי שיחות, אגרות קודש, התוועדויות; ולכל חלק וחלק ייחודיותו וסגנונו הוא: אינו דומה מאמר לשיחה, ושניהם אינם דומים לאגרת או להתוועדות.

למרות זאת, נדמה שישנו חלק אחד בתורת רבינו, השונה מכל החלקים כולם: הרשימות. ייחודיותן של הרשימות הנו בכך, שאותן רשם רבינו לעצמו, ולא ערך אותם באופן המובן גם ל"עמא דבר". כנראה שזהו אחד הסיבות לכך שבמובן מסויים, עדיין נותרו הרשימות חתומות וסתומות, והעיסוק בהם אינו מורגש כבשאר חלקי תורת רבינו.

לאידך, חביבות מיוחדת יש לרשימות, אשר נמצאו תקופה קצרה אחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר וההעלם הנורא שהחל בג' תמוז תשנ"ד. היה ברור לכל שרבינו השאיר את הרשימות במגירת שולחנו הטהור, כדי שיצאו לאור דוקא לאחר ההסתלקות, על מנת לעודד לב הנדכאים והנאנחים.

על-מנת להוסיף 'קאך' וחיות בלימוד תורת רבינו בכלל ובלימוד הרשימות בייחוד, הננו מוציאים לאור את החוברת "כתבית יהבית". בחוברת זו נעשה מאמץ מיוחד על מנת לערוך את הרשימה בצורה פשוטה ככל האפשר, תוך שמירה על לשון הרב, על מנת שכל הרוצה יוכל ללמוד ולהבין תחילה את הרעיון המרכזי שבדברים, ולאחר מכן להמשיך ולעייין בנקודות אותם מעלה הרבי כבדרך-אגב או במקורות אליהם ציין.

תקוותנו שחוברת זו תחדש ותחזק את הלימוד והעיון בתורת רבינו בכלל, וברשימות בפרט, ונזכה

לגרום בזה נחת רוח לכ"ק אדמו"ר, ועל ידי זה, לבוא לקיום היעוד בו "תורה חדשה מאתי תצא" בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

.

כללי עריכת הרשימה:

בתחילת החוברת באה הרשימה עצמה - כפי שהועתקה מגוף כתי"ק של כ"ק אדמו"ר, ולאחר מכן באה הרשימה עם פיענוח והוספת מראי מקומות:

(א) פנים החוברת: דברי כ"ק אדמו"ר הובאו באותיות מודגשות, וביניהם - באותיות קטנות יותר בא הפיענוח, באמצעות הוספת תיבות קישור והסברה (בדרך אפשר), למען ירוץ בו הקורא.

(ב) הערות שוליים המצוינות באותיות: בהערות אלו באו דברי כ"ק אדמו"ר שאינם שייכים (כ"כ), לכאורה, למהלך הכללי של הרשימה, וזאת על מנת להקל על הלומד למצוא את הרעיון והנקודה המרכזית שבדברים, ורק לאחר מכן להמשיך ולעיין בהערות. גם בהערות אלו הובא פיענוח בין דברי כ"ק אדמו"ר, וכפנים - דברי הרב באו באותיות מודגשות, והפיענוח בא באותיות קטנות יותר.

(ג) הערות שוליים המצוינות במספרים: בהערות אלו באו מראי המקומות שציין כ"ק אדמו"ר בגוף הרשימה (ובאו באותיות מודגשות - כפנים), וכן מראי מקומות שנוספו ע"י המו"ל. גם בהערות אלו, כאשר פוענחו הציונים אותם כתב כ"ק אדמו"ר, בא הפיענוח באותיות קטנות יותר.

באופן כללי התבססנו בחוברת על הפיענוח שנעשה על ידי מערכת "אוצר החסידים" בעת הוצאת הרשימות לראשונה. עם זאת, נעשו מספר שינויים, הן בעריכת הרשימה (כמפורט לעיל), והן בפיענוח הדברים.

הדפסת הרשימות במתכונת זו נעשית באישור הוצאת הספרים קה"ת ותודתנו נתונה להם על כך.

.

לאחר הרשימה עצמה, באו בחוברת עיונים - לענינים שדרשו ביאור נרחב יותר.

כמוֹכֵן, במהלך עריכת הרשימה, נתעוררו אי־אלו נקודות הדורשות עיון. נקודות אלו הובאו בעיונים, על מנת שיעיניו בהם הלומדים; ואלו מבין תלמידי התמימים שיעלה בידם לבאר (בדרך אפשר) ענינים אלו, ישלחו זאת אל המערכת (ע"י התלמידים השלוחים בישיבה, או לכתובת הרשומה מעבר לדף), והתשובות הטובות ביותר יתפרסמו בעז"ה בחוברת הבאה.

.

ויה"ר שעוד קודם י"א ניסן שנה זו, נזכה לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי" ומלכנו נשיאנו בראשם ויוליכנו קוממיות לארצנו, "קהל גדול ישובו הנה", וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא", ונגיל ונרנן עמו בצוותא חדא ביום הולדתו, תיכף ומיד ממש.

ובלשון הרב: ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דאָ למטה אין אַ גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו.

ועד תלמידי התמימים העולמי

כ"ב שבט, ה'תשע"ח

שלושים שנה להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת ח'י מושקא נ"ע זי"ע

חיי"ם שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

ברוקלין, נ.י.

רשימה חוברת ו' - ל"ג

פורים, ש"ת.

מהו השייכות דמשלוח מנות ומתנות לאביונים לפורים.

וי"ל דמה שנתחייבו כלי' היו שני ענינים דהשתחוו לצלם ונהנו מסעודתו, וכמ"ש רש"י מג"א ד' א'.

- במגלה יב' שאלו תלמידיו כו', אפשר לפרש שנדחה לגמרי הטעם דנהנו מסעודתו. אבל במדרש ע"פ אם על המלך טוב, "מפני שנהנו ישראל מסעודתו של אחש' ובעבור זאת נגזרה עליהם גזרה לכלותם כו'", וכ"ה בתרגום מג"א ד' א'. ולתווך בין הש"ס והמדרשים, י"ל שגם ע"פ מסקנת הש"ס תרווייהו צריכי, וכדלקמן. ועייג"כ זרע אברהם על המ"ד ורי"ף על הע"י -

וי"ל בכ"ז, דהנה אסור הנאת סעודתו הוא ע"פ מארז"ל ע"ז ח', ונפסק ביד עכו"ם ט' טו' ויו"ד קנב ס"א. ואף דשם הוא בסעודת חתונה, זיל בתר טעמא, דהוא משום הרחקת ע"ז, וכמוש"כ ביד, וא"כ ה"ה בסעודה זו שהיתה שמחה גדולה ביותר. ובפרט עפמ"ש במ"ר הנ"ל שהעמיד להם זונות, להעיר מחטא שטים, וא"כ יש בזה גם אביזרייהו דבנותיהן. גם בשולי עכו"ם הוא משום חתנות כסעודת חתונה (ע"ז לה: בפירש"י), אבל מלשני' נהנו מסעודתו - ול"ק נבלות או בשולי עכו"ם - משמע דטעם איסורי' הוא כע"ז ח', דגם שם קאמר הנהנה מסעודתו כו'. וי"ל דסעודת אחשורש חמורה הרבה יותר מסעודת משתה, דהיא היתה סעודת יום חג שעושה לכבוד ע"ז, דגם ליכנס לביתו אסור - גיטין סב' - ואולי מפני זה לא נשנה האיסור דלסעוד עמו, דיש בכלל ר' מנה - . וכדאיתא מגילה יא: דסעודת אחשורש היא מאותו הטעם ובאותו אופן דסעודת בלשצר, ובזו אמר דניאל (ה' כג') ועל מרי שמיא התרוממת גו' ולא להי כספא ודהבא גו' שבחת גו'. ולכן שייך לומר דנתחייבו כלי' ע"ז, דהוא חטא ע"ז.

ועוד הי' ענין דהשתחו לצלם דנ"ג. ותרווייהו צריכי. דהשתחו לצלם, הרי עשו תשובה מיד ע"ז, וכדאיתא (סנה' צג') דאמרו לך ה' הצדקה ולנו גו', אבל כיון שאח"כ נהנו מסעודתו כו', ה"ז מגלה שחזרו לסורם או שלא היתה תשובה שלמה, וכדאיתא

(בכורות ל•) ר' ינאי בר"י אמר כו' מיגו דחשיד אהא חשיד נמי אאידיך, וכ"ש לפהנ"ל דשניהם משום ע"ז. ואע"ג דרק בשושן נהנו, י"ל דגילו מקצתן על כולם שחזרו לסורם או כו'. ואע"ג דבשאר לא הוי אלא מח' רעה, הרי בע"ז גם על מח' מענישין, וכדאיתא קדושין (לט: ושם).

וזהו דכמו שהקטרוג הי' ע"י סעודה ומשתה - להעיר שהנס התחלתו במשתה שעשתה אסתר - תקנו בפורים ג"כ ימי משתה. ולהראות שאינם חשודים עוד להני' מסעודה של אותו רשע, המצוה במשלוח דבר אכילה (טוש"ע או"ח תרצ"ה ס"ד) - ובשר ודבר מבושל ל"ד, וכדאיתא מגילה (ז:) ששלח תמרים, דלא הי' החטא משום נבלה או בשולי עכו"ם וכנ"ל - לחברו. והלה אוכל, היינו שמראה שאין חברו חשוד.

והנה היפך השתחואה לצלם, הי' ענין המס"נ דכל השנה, דבקש להשמיד את כל היהודים - אף שהיו גם משאר שבטים - דוקא, שכל הכופר בע"ז נק' יהודי (מגילה יג•), ובכ"ז לא הי' שום מח' חוץ ח"ו כל השנה - תו"א יביאו לבוש מל' בסופו ועוד שם - והיתה המס"נ ביותר, עד שאמרו שקיימו מה שקבלו כבר במ"ת (שבת פח•), שאז הי' ע"י אתדל"ע שכפה עליהם כו', משא"כ בימי אחשורש, שעל ימים אלו נאמר ואנכי הסתר אסתיר גו' (חולין קלט: פתיחה דאסתר רבה), שהי' המס"נ באתדל"ת (כ"ה בתו"א חייב אינש הב'. וצ"ע לתווך זה עם פירש"י ותוס' בשבת שפי' מאהבת הנס וכו'), ואין שייך מודעה.

והנה של"נ שהוא רק באתדל"ת, ובאמת הרי אלמלא עוזרו כו' (סוכה נב:) - תו"א חייב אינש הב' - בא ע"ז הרמז בנתינת מתנות לאביונים, דל"ל מג"כ, ובכ"ז נותן לו, וגם בפורים אלמלא עוזרו כו'.

וזהו הל' לאביונים שהוא עוד מעונה יותר מעני (ב"מ קיא:), כי כל"נ אתדל"ת לגבי אתדל"ע, אבל בכ"ז נק' מתנות, דאי לאו דעביד נייחה לנפשי' לא יהיב לי' מתנתי' (ועייג"כ ב"מ טז• מגילה כו:), משא"כ בשעת מ"ת. ולכן במתנות לאביונים א"צ דבר אוכל, וכמוש"כ יד מגלה ב' טז' או מעות או מיני תבשיל כו'.

פתיחה

ברשימת פורים ת"ש (נדפסה ברשימות חוברת ו', ואח"כ בחוברת ל"ג), הבאה בחוברת זו, מבאר רבינו את ב' הטעמים לגזרת הכלי' שהיתה על בני ישראל בימי אחשורוש, ומתוך כך מבאר באופן נפלא את השייכות דמצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים לחג הפורים - שהם מרמזים על תיקונם של ב' עניינים בלתי-רצויים אלו.

להלן מספר מקורות החשובים לעניין, אליהם ציין הרבי ברשימה עצמה:

א. שאלו תלמידיו את רשב"י, מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה? אמר להם, אמרו אתם. אמרו לו, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אם כן, שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו? אמרו לו, אמור אתה. אמר להם, מפני שהשתחוו לצלם. אמרו לו, וכי משוא פנים יש בדבר? אמר להם, הם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים, והיינו דכתיב כי לא ענה מלבו.

רש"י:

שהשתחוו לצלם. בימי נבוכדנצר. וכי משוא פנים יש בדבר. איך זכו לנס. הם עשו לפנים - מיראה.

מגילה יב, א

ב. הלא המעשה שהי' שהשתחוו לצלם הי' בימי נבוכדנצר שהי' כבר, ולמה יענשו עתה.

. . ונראה לי ליישב הכל בטוב טעם ודעת, השאלה ששאלו התלמידים הי' כמו כן מפני מה נתחייבו כלי' באותו דור ולא קודם, ואמר להם רשב"י אמרו לי אתם, פירוש, אמרו לי מה הי' בידם עבירה שהיו ראויים לעונש כבר, והשיבו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, זה הי' העניין, וא"כ היתה שאלתם למה נענשו אח"כ, ולא תיכף מיד בשנת ג' למלכותו. אמר להם רשב"י, אם כן שבשושן יהרגו, אם הי' זה עוון למה יהרגו שבכל העולם, אמרו לו תלמידיו אם כן אמור לנו אתה, השתא קשה לנו למה נענשו כל עיקר, והלא לא הי' בידם עוון כלל, והשיב להם מפני שהשתחוו לצלם,

זה העוון הי' טמון בידם, ולא נענשו עליו תיכף ומיד בימי נבוכדנצר, לפי שהי' להם תירוץ על זה. . . כדאיתא בפסחים בתוס' דצלם שעשה נבוכדנצר לאו עבודה זרה הי' אלא

אנדרטא שעשה לכבודו . . וחנני' מישאל ועזרי' עשו חומרא יתירה ואף בכל עבירות שהם ביעבור ואל יהרג אם רוצה להתמיר על עצמו רשאי . . אם כן בלא עוון שנהנו מסעודתו של אותו רשע, הי' להם התנצלות על הצלם שהשתחוו לו. אבל כשנהנו אח"כ מסעודתו של אחשורוש אין להם תירוץ על עוון הצלם . . והיו מחוייבים למסור נפשם על זה, כיון דגבי אכילת איסור הואיל ונהנה הרי הוא ביהרג ואל יעבור.

[לאריכות הביאור בנושא זה - עיין שם].

זרע אברהם לאסת"ר פ"ב, ה

ג. הנה רבו דורשי מאמר זה. ואני קשה לי עוד, מה שאמר רשב"י על שהשתחוו לצלם . למה האריך להם הקב"ה עד ימי אחשורוש. ועוד קשה דרשת תלמידיו, איך יתכן שעל עוון הנאת סעודת אחשורוש יענשו הריגת מות ואבדון, והרי האוכל נבילה אין בו כרת

. . אלא שמשתה זה עשאו כשמנה כפי דעתו כשנתמלא ע' ולא איפרוק, אמר מדהשתא לא איפרוק תו לא מפריק, ועשה משתה על ביטול בנין המקדש . . ואע"פ שעיקר העונש הי' על שנהנו מסעודת אחשורוש, עם כל זה לא הי' בזה כדי שיעור גזירה להשמיד להרוג ולאבד. אבל כשהשתחוו להמן שגרם ביטול הבנין, נתגלגל הכל ונתעורר עוון ראשון.

וזהו שהקשה רשב"י לתלמידיו, שכיון שעיקר העוון היתה סעודת שושן, של שושן ייהרגו ושל שאר מדינות לא ייהרגו, כי אין להם עוון במשתה וגם לא בהשתחוויו' להמן. לכך תירץ רשב"י שעיקר העונש הי' על צלם נבוכדנצר, והאריך הקב"ה אפו עמם, אבל עכשיו ששנו באיוולתם להשתחוות לצלם המן - הזכיר עוון ראשון, ולכן שאר בני המדינות, אע"פ שלא חטאו בצלם זה של המן, מ"מ בעיקר העוון שהוא בצלם נבוכדנצר כולם שווים לרעה . . וגם לרשב"י י"ל שיש בידם עוון ההנאה שנהנו מסעודתו של אחשורוש, אלא שלא התעוררה הגזירה דכל ישראל בכל מושבותם אלא על עוון הצלם שחטאו בימי נבוכדנצר.

הרי"ף על עין יעקב, מגילה שם

פורים, שי"ת.

א. ארבע מצוות תיקנו חז"ל בפורים: מקרא מגילה, משתה ושמחה, משלוח מנות ומתנות לאביונים.¹

והנה, שייכותה של מצות מקרא מגילה לפורים - מובנת בפשטות, שכן יש בה משום פרסום הנס; וכן מצות משתה ושמחה שייכת לפורים - שכן יש להודות לה' על הנס בסעודת הודי' ובשמחה גדולה.

אבל אינו מובן, מהו השייכות דמשלוח מנות ומתנות לאביונים לפורים?

ויש לומר נקודת הביאור בזה - שבמצוות אלו מודגשת שלילת הענינים הבלתי-רצויים שהיו הסיבה שגרמה לגזירת המן, כדלקמן.

דהנה, בסיבת מה שנתחייבו כלי' היו שני ענינים: (א) דהשתחוו לצלם, (ב) ונהנו מסעודתו, וכמ"ש רש"י בפירושו למגלת אסתר:² "בעל החלום אמר לו [למרדכי היהודי] שהסכימו העליונים לכך [לגזרה], לפי שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר ושנהנו מסעודת אחשורוש"³.

ב. ויש לומר הביאור בכל זה:

דהנה, אסור הנאת סעודתו של אחשורוש הוא - ע"פ מארז"ל במסכת עבודה זרה: ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן (כלומר בלא כוונה ואין שמים

א. במסכת מגלה⁴ איתא "שאלו תלמידיו כו' מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כליה, אמר להם [רשב"י] אמרו אתם, אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, [אמר להם] אם כן שבשושן יהרגו שבשאר העולם כולו אל יהרגו, אמרו לו אמור אתה, אמר להם מפני שהשתחוו לצלם". ולכאורה ע"פ דחייטו של רשב"י אפשר לפרש שלמסקנה נדחה לגמרי הטעם ד"נהנו מסעודתו של אותו רשע".

אבל במדרש⁵ על פסוק⁶ "אם על המלך טוב" מפורש שהטעם דנהנו מסעודתו נשאר אף למסקנה,

1. שו"ע או"ח ס' תרפז ס"א.	6. ח, א.
2. שם ס' תרצה ס"ב.	7. יב, א.
3. שם ס' ד.	8. אסתר פ"ז, יח.
4. שם ס' תרצד ס"א.	9. אסתר ג, ט.
5. ד, א.	

לכ"ו¹⁰), כיצד עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו, אע"פ שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר¹¹ "וקרא לך ואכלת מזבחו" (עובד כוכבים ביום משתה בנו פלח לעבודת כוכבים על שהגיע לכך¹⁰). היינו, שההשתתפות בסעודה של עובד כוכבים נחשבת לחטא ("כאילו אכלו מזבחי מתים"), ודין זה נפסק להלכה¹².

ועפ"ז מובן גם החטא שבהשתתפות בסעודת אחשוורוש - שזוהי סעודה של עובד כוכבים.

ואף שלכאורה יש לחלק בין הדברים, דהרי שם הוא בסעודת חתונה - וא"כ אינו שייך לסעודת אחשוורוש, שאינה סעודת חתונה, מ"מ זיל בתר טעמא, דטעם האיסור הוא משום הרחקת ע"ז, וכמו שכתב הרמב"ם בספר היד¹³, וז"ל: כל ההרחקה הזאת מפני עבודה של כוכבים הוא, שנאמר "וקרא לך ואכלת מזבחו ולקחת מבנותיו לבניך וזנו" וגו'. ואם כן, הוא הדין בסעודה זו של אחשוורוש - שהיתה שמחה גדולה ביותר, וגם בה אסור להשתתף משום הרחקת ע"ז.

ויש להוסיף בקשר שבין סעודה זו לע"ז, בפרט ע"פ מה שכתוב במדרש רבה¹⁴ שהעמיד להם אחשוורוש בסעודה זו זונות, וא"כ - יש בזה גם אביזרייהו דהאיסור של לקחת בנותיהן, והרי איסור זה קשור עם ע"ז - כמ"ש¹⁵ "ולקחת מבנותיו לבניך וזנו בנותיו

וז"ל: "מפני שנהנו ישראל מסעודתו של אחשוורוש ובעבור זאת נגזרה עליהם גזרה לכלותם כו", וכן הוא בתרגום על מגילת אסתר (ד', א').

ולכן, בכדי לתווך בין הש"ס והמדרשים, י"ל שגם ע"פ מסקנת הש"ס תרווייהו צריכי, וכדלקמן (ס"ד)¹⁶.
ועייג"כ בזרע אברהם על המדרש רבה ורי"ף על הע"ז¹⁷ - מה שמבארים בצריכותא דב' הטעמים בסוגיית הגמרא.

ב. ולהעיר מהחטא שהי' בשטים בבנות מואב, שהי' עד"ז, כמ"ש¹⁸ "וישב העם בשטים ויחל העם לזנות בבנות מואב ותקראן העם לזבחי אלהיהן ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן", וחזינן משם דחטא של זנות הביא לע"ז בפועל¹⁹.

15. תשא לד, טז.

10. פרש"י שם.

16. וראה גם חדא"ג מהרש"א לחולין קלט, ב.

11. שמות לד, טו.

17. הובאו לעיל ב'פתיחה'.

12. בספר היד להרמב"ם (הלכות עכו"ם פרק ט' הל' טו) ובשו"ע יורה דעה (סי' קנב ס"א).

18. בלק כה, א-ב.

13. שם.

19. וראה סנהדרין קו, א.

14. הנ"ל (הערה א).

אחרי אלהיהן והזנו את בניך אחרי אלהיהן".²¹

ג. והנה, עד כאן נתבאר שאיסור ההשתתפות בסעודת אחשורוש - הוא כבכל סעודת שמחה של עובד כוכבים.

ויש לומר, דסעודת אחשורוש היתה חמורה הרבה יותר מסתם סעודת משתה של עובד כוכבים, דהרי היא היתה סעודת יום חג שעושה לכבוד עבודה זרה, ואין זה כסתם סעודת שמחה של עובד כוכבים, שנאסרה משום הרחקה מע"ז, אלא זהו חטא ע"ז ממש.

והמקור לכך שסעודה זו היתה לכבוד ע"ז, הוא כדאיתא במסכת מגילה: בימים ההם כשבת המלך. . מאי כשבת, לאחר שנתיישרה דעתו (שמתחלה הי' דואג שיצאו ישראל מתחת ידו, כשיגמרו שבעים שנה לגלות בבל, ועכשיו נתיישרה [דעתו]).²² אמר, בלשצר חשב וטעה. . הא שבעים, אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו. . איהו חשיב וטעי, אני חשיבנא ולא טעינא. . כיון דחזי דמלו שבעין ולא איפרוק, אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו (ע"כ).

ונמצא דסעודת אחשורוש היא מאותו הטעם ("השתא ודאי תו לא מיפרקי" - ששמח על כך שישראל לא יגאלו ודבר ה' לא יקום), ובאותו אופן ("אפיק מאני דבי מקדשא

ג. לכאורה הי' אפשר לומר בפשטות שהאיסור הוא משום בשולי עכו"ם (ולא מצד סעודת עכו"ם והרחקת ע"ז וכו')²². אלא שאפילו אם נפרש כך - הרי גם איסור אכילת בשולי עכו"ם הוא משום חתנות כסעודת חתונה (וכמ"ש בפרש"י על הש"ס²³ "שכל דבר שבישלו עכו"ם ואפילו בכלי טהור. וכולהו משום חתנות"),

אבל מלשני (של הש"ס והמדרש) "נהנו מסעודתו" - ולא קאמר שאכלו נבלות או בשולי עכו"ם - משמע דטעם איסורי הוא עצם זה שנהנו מסעודת אחשורוש, כדאיתא במסכת ע"ז²⁴, דגם שם קאמר "הנהנה מסעודתו" כו' דהיינו שהאיסור הוא (לא מצד כשרות המאכל, אלא) מעצם ההנאה מסעודת עכו"ם (גם אם אוכל מאכלים כשרים משלו), וכמבואר בפנים²⁵.

ד. דביום חגו הדין הוא דגם ליכנס לביתו אסור ולא רק להשתתף בסעודתו - כדאיתא בגמ'²⁶: "לא יכנס אדם לביתו של עובד כוכבים ביום חגו" - ואולי מפני זה לא נשנה בגמרא שם האיסור דלסעוד עמו, דיש בכלל ר' מנה²⁷ - היינו שבאיסור הכניסה לביתו נכלל ממילא - במכ"ש וק"ו - האיסור לסעוד עמו.

24. ח. א.

20. יא, ב.

25. וראה גם לקו"ש חל"א ע' 170.

21. פרש"י שם.

26. גיטין סב, א.

22. וכמפורש בשהש"ר פ"ז, ח. תנחומא (באבער) ס"פ

27. לשון חז"ל - ב"ק עד, א. ועוד.

בהר.

23. ע"ז לה, ב.

ואשתמש בהו" - על מנת להתריס כלפי מעלה) **דסעודת בלשצר**, והרי בנוגע לסעודה זו (דבלשצר) **אמר דניאל**²⁸ **ועל מרי שמיא התרוממת גו' ולאליה כספא ודהבא גו' שבחת גו'**, כלומר, שהתגאה על הקב"ה (באמרו שבניו לא יצאו מהגלות, ובהשתמשו בכלי המקדש) ושיבח לאלוהיו, היינו, שהסעודה היתה קשורה עם ע"ז - כך גם סעודת אחשורוש (שהיתה מאותו טעם ובאותו אופן) היתה קשורה עם ע"ז.

ולכן שייך לומר דנתחייבו כלי' על זה שנהנו מסעודת אחשורוש - דלכאורה, "איך יתכן שעל עוון הנאת סעודת אחשורוש יענשו הריגת מות ואבדון"²⁹, **דהוא מפני שלא הי' זה רק איסור התרחקות מע"ז (שלא מצינו בו עונש מיתה), אלא חטא ע"ז ממש**³⁰.

ד. ועוד הי' ענין שבגללו נתחייבו כלי' - דהשתחו לצלם דנבוכדנצר.

ותרוייהו צריכי³¹:

הטעם דנהנו מסעודת אחשורוש אינו מספיק - שהרי בסעודה לא השתתפו כל בני" שבכל העולם, וא"כ העונש הי' צ"ל על היהודים שבשושן בלבד³²; ולכן יש צורך גם בטעם דהשתחו לצלם - שבזה חטאו כל בני", ולכן כולם נתחייבו כלי'.

ולאידך, גם מצד החטא **דהשתחו לצלם** לבדו - אין לחייבם כלי', כי **הרי עשו תשובה מיד על זה, וכדאיתא** בגמרא³³ **דבשעה שיצאו חנני' מישאל ועזרי' מכבשן האש, באו כל אומות העולם וטפחו לשונאיהם של ישראל על פניהם, אמרו להם, יש לכם אלוקה כזה ואתם משתחווים לצלם, מיד פתחו ואמרו "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים כהיום הזה" גו', אבל כיון שאח"כ נהנו מסעודתו של אותו רשע כו', שהיתה סעודה של התרסה כלפי מעלה ושבח לע"ז (כנ"ל) - ניתן להענישם גם על החטא שהשתחו לצלם, ובשני אופנים: (א) אמנם בתחילה עשו תשובה שלימה, אבל ה"ז מגלה שעכשיו חזרו לסורם, או (ב) שעתה נתגלה שמלכתחילה לא היתה תשובה שלמה.**

וכדאיתא בגמרא³⁴: **"ר' ינאי בר"י אמר כו', כגון דהוה חשיד לתרוייהו [על השביעית ועל הטהרות], ואתא קמי רבנן וקביל אתרוייהו, והדר איחשד אחד מינייהו, דאמרינן**

28. (ה', כג').

29. כקושיית הר"ף.

30. ראה גם לקו"ש חל"א ע' 172 ואילך - באופן אחר - לא בגדר עונש על חטא אלא תוצאה טבעית מהנהגתם, מצד השייכות לע"ז בדקות בלבד (ע"ד החסידות).

והחידוש כאן הוא בביאור הענין כפשוטו וע"פ נגלה.

31. ועפ"ז יומתק ששני הטעמים (נהנו מסעודתו

והשתחו לצלם) הם גדר אחד (ע"ז), משא"כ לפי דברי הזרע אברהם והר"ף (הובאו לעיל בפתיחה) - שני הטעמים הם גדרים שונים.

32. וכפי שהקשה רשב"י לתלמידיו (מגילה יב, א - הובא לעיל הערה א).

33. (סנהדרין צג, א).

34. (בכורות ל, א).

מיגו דחשיד אהא חשיד נמי אאידיך", ועד"ז כאן, דכיון שבתחילה חטאו בע"ז - הרי אף שאח"כ עשו תשובה, מ"מ, כיון שחזרו ונחשדו על הרחקת ע"ז, נחשדו גם על ע"ז ממש (בא' מהאופנים הנ"ל);

וכ"ש לפי הנ"ל (ס"ג), דשניהם - הן החטא והשתחוו לצלם, והן ההשתתפות בסעודת אחשורוש, הוא משום ע"ז, שהרי גם ההשתתפות בסעודה הוה חטא ע"ז ממש (ואם כן, א"צ לכך ש"מיגו דחשיד אהא חשיד נמי אאידיך", שהרי אין זה (הסעודה) "אידיך", אלא הוא אותו הדבר ממש - חטא ע"ז; דכיון שנהנו מהסעודה מוכח שחזרו לסורם, או שלא שבו בתשובה שלימה).

אלא שלכאורה קשה, כיצד ההשתתפות בסעודת אחשורוש גילתה על כל בני"ש שבכל העולם כולו שחזרו לסורם (או שלא עשו תשובה שלימה), הרי רק יהודי שושן השתתפו בסעודה זו?

וי"ל הביאור בזה, דאע"ג דרק אלו שהיו בשושן נהנו מהסעודה, מ"מ י"ל דגילו מקצתן על כולם³⁵ שחזרו לסורם או כו' שלא היתה תשובתם שלימה.

והנה, אם נאמר (כהאופן הא') שמלכתחילה לא עשו תשובה שלימה, מובן מה שהתחייבו בעונש על החטא שהשתחוו לצלם. אבל אם נאמר (כהאופן הב'), שבתחילה אכן עשו תשובה שלימה, אלא שעתה חזרו לסורם, אינו מובן כיצד ניתן להענישם על כך, הרי לא עשו שום מעשה של חטא?

וי"ל, דאע"ג דבשאר בני"ש שבכל העולם, זה שחזרו לסורם לא הוי אלא מחשבה רעה, הרי בע"ז גם על מחשבה מענישין, וכדאיתא במסכת קדושין³⁶, ולכן התחייבו מיתה על מחשבת ע"ז עתה, שבה חזרו לסורם.

ה. וע"פ כל הנ"ל ניתן לומר, שזהו הביאור בשאלה הנ"ל (ס"א), מהי השייכות דמצות משלוח מנות ומתנות לאביונים לפורים - שהם כנגד שלילת ב' הענינים שהיו סיבת הקטרוג, שבגללו נתחייבו כלי' (שהשתחוו לצלם והבנה מסעודת אחשורוש).

ובהקדמה - דכמו שהקטרוג הי' ע"י סעודה ומשתה, סעודת אחשורוש שהי' בה חטא ע"ז, שע"ז חזר הקטרוג על זה שהשתחוו לצלם, כיון שנתגלה שחזרו לסורם³⁷, תקנו

ה. - ויש להעיר שגם הנס קשור עם משתה ושמחה, שהרי התחלתו של הנס הי' במשתה שעשתה אסתר³⁷ -.

37. ראה גם אלי' רבה או"ח ר"ס תרצה. אבודרהם ב"דיני פורים".

35. ראה לקמן בעיונים ס"א.

36. (לט, בושם).

בפורים ג"כ ימי משתה - משתה של שבח והודי' להקב"ה, היפך בתכלית מהסעודה והמשתה דאחשורוש לכבוד ע"ז.

ועפ"ז מובנת השייכות של מצות משלוח מנות לפורים - שכדי להדגיש ולהראות עוד יותר שאינם חשודים עוד להני' מסעודה של אותו רשע, תקנו המצוה ד"משלוח מנות", שהיא במשלוח דבר אכילה³⁸ לחברו, בתור השתתפות בסעודת פורים³⁹. והלא אוכל, היינו שמעיד ומראה בכך שאוכל בסעודת פורים שלו ממה ששלח לו חברו, שאין חברו חשוד לשלוח לו דבר מאכל השייך ל"סעודה של אותו רשע" (ע"ז).

ו. זכדי להראות שאינם חשודים עוד בהשתחווה לצלם - בא הרמז ב"מתנות לאביונים":

דהנה, היפך ההשתחווה לצלם - הי' ענין המס'נ דבנ"י במשך כל השנה,

דהרי המן בקש להשמיד את כל היהודים - אף שהיו לא רק משבט יהודה, אלא גם משאר שבטים - היינו שביקש להרוג את ה"יהודים" דוקא, ע"ש שכל הכופר בע"ז נק' יהודי⁴⁰, כלומר, שאם היו מודים בע"ז היו ניצולים, ובכל זאת לא הי' בדעתם שום מחשבת חוץ ח"ו כל השנה⁴¹.

והיתה המס'נ ביותר, עד שאמרו חז"ל שבימי הפורים "קיימו מה שקבלו כבר" במתן תורה⁴², שאז (במ"ת) הי' ע"י אתערותא דלעילא ש"כפה עליהם כו"⁴³, "שלא הי' זה מצדם בבחירה ורצון אשר מעצמם לבד, אלא . . . מחמת כח האתדל"ע שכפה עליהם כו"⁴⁴, ולכן אמרו "מודעא רבה לאורייתא", "שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה

ו. - ומ"ש בשו"ע⁴⁵ וברמב"ם⁴⁶ שצריך לשלוח לרעהו "שתי מנות בשר" ודבר מבושל - הנה לשון זו היא לאו דוקא, וכדאיתא בגמ' מגילה⁴⁷ שרבה שלח תמרים, והדין מתאים להמבואר לעיל⁴⁸ דלא הי' חטא בסעודת אחשורוש משום נבלה או בשולי עכו"ם - שאז היו מתקנים לשלוח דוקא מאכל מבושל שהוא כנגד סיבת הקטרוג, אלא האיסור הי' בכל דבר מאכל, ומצד חטא ע"ז וכנ"ל -.

43. תו"א שם.	38. ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 367 ואילך, ובהנסמן שם.
44. שבת שם ובפרש"י.	39. (מגילה יג, א).
45. שם.	40. - תו"א מג"א ד"ה יביאו לבוש מלכות בסופו (צא, א). וראה עוד שם (צא, א) -.
46. הל' מגילה פ"ב מט"ו.	41. (שבת פח, א).
47. (ז, ב).	42. שם.
48. הערה ד.	

שקבלתם עליכם יש להם תשובה שקבלוה באונס⁵³; **משא"כ בימי אחשורוש, שעל ימים אלו נאמר⁵⁴ ואנכי הסתר אסתיר גו⁵⁵, שלא הי' גילוי מלמעלה, ובמילא הי' המס"נ באתערותא דלתתא⁵⁶, ואין שייך מודעה.**

והיינו, שכיון שבימי הפורים היתה מס"נ שבאה באתדל"ת, מצד עבודת האדם, הנה אין חשש שיחזור לסורו (ודלא כבמ"ת, שבא ע"י גילוי מלמעלה - אתדל"ע, שאין לה קיום, ויש חשש שיחזור לסורו)⁵⁷. ולכן נתבטלה אז הגזרה, שהרי בנ"י חזרו בתשובה שלימה ותיקנו לגמרי את החטא.

והנה⁵⁸, כדי שלא נאמר שהמס"נ דפורים הוא רק באתדל"ת - ובאמת אינו כן, אלא ע"ז גופא יש נתינת כח מלמעלה, שהרי אלמלא הקב"ה עוזרו כו' אינו יכול לו [להיצה"ר]⁵⁹ - בא על זה הרמז בנתינת מתנות לאביונים:

דהנה, אביון - לית לי' מגרמי' כלום, ובכל זאת (אע"פ שלא קיבל ממנו מאומה) נותן לו. וכן הוא גם בפורים - שגם המס"נ באעדל"ת שהי' להם במשך כל השנה היתה בכוחו של הקב"ה, דאלמלא הקב"ה עוזרו כו'.

וזהו הלשון "לאביונים", שאביון הוא עוד מעונה יותר מעני⁶⁰, דבזה בא להדגיש ריחוק הערך שבין המקבל להמשפיע, וכן הוא בנדו"ד - שהמס"נ באה רק בכחו של הקב"ה, כי כלום נחשב אתדל"ת לגבי אתדל"ע⁶¹.

אבל עפ"ז, לכאורה, אינו מובן מהו החילוק בין המס"נ דפורים למ"ת, הרי שניהם באו באתדל"ע בלבד ולא בכחו של האדם?

ז. (כן הוא בתו"א⁵⁷. וצ"ע לתווח זה עם פירש"י ותוס' בשבת שם שפירשו "הדר קבלוה בימי אחשורוש" - "מאהבת הנס וכו'", דלכאורה כיון שקבלוה מאהבת הנס, אין זה "אתערותא דלעתתא מצד עצמם", "שלא ע"י התעוררות מלמעלה תחילה". ועוד ועיקר - שבתו"א משמע שקבלוה בזמן הגזירה, ולפי פירש"י ותוס' הקבלה היתה לאחרי הנס. וראה תורת מנחם - סה"מ מלוקט אדר-סיון עמ' לט).

49. שבת שם ובפרש"י.	כאן - ראה לקמן בעיונים ס"ג.
50. וילך לא, יח.	54. (סוכה נב, ב) - תו"א מג"א ד"ה חייב אינש הב' (צט), ג.
51. (חולין קלט, ב. פתיחה דאסתר רבה - ראה הביאור בזה (בדא"פ) לקמן בעיונים ס"ב).	55. (ב"מ קיא, ב).
52. ראה לקו"ש ח"ט ע' 26.	56. ראה סה"מ תש"ג ע' 16. ובכ"מ.
53. הביאור (בדא"פ) בהקשר דענין זה לתוכן המבואר	57. ד"ה חייב אינש הב'.

והביאור בזה, שלמרות שהאתדל"ת אינו נחשב לגבי האתדל"ע, **בכל זאת נקראו "מתנות"** (ולא "צדקה"), דבמתנה אמרינן **אי לאו דעביד נייחה לנפשי' לא יהיב לי' מתנותי**⁵⁸, היינו, שהאתדל"ת דהמקבל (אף שאינה בערך האתדל"ע, מ"מ) היא עכ"פ בבחינת "עביד נייחא לנפשי" שלולי זאת "לא יהיב לי' מתנתא", וזהו שנקרא "מתנות" דוקא, שבזה מודגשת המס"נ דבנ"י (אתדל"ת) שבפורים, **משא"כ בשעת מ"ת, שמצד המקבל לא הי' אפילו הענין ד"עביד נייחא לנפשי"**, כי אם אתדל"ע בלבד.

ולכן, **במתנות לאביונים אין צריך ליתן דבר אוכל דוקא, וכמו שכתב הרמב"ם בספר היד**⁵⁹ "נותן לכל אחד (משני עניים) **או מעות או מיני תבשיל כו"** - דלא כבמשלוח מנות שצריך לשלוח דבר מאכל - כי משלוח מנות ענינו הוא להראות שאינו חשוד על הנאה מסעודתו של אותו רשע כנ"ל, ולכן צ"ל דבר מאכל דוקא, משא"כ במתנות לאביונים העיקר הוא עצם הנתנה (ולאו דוקא דבר מאכל), בכדי לרמז על הנתנה מלמעלה, "הקב"ה עוזרו"⁶⁰.

60. ראה לקמן בעיונים ס"ה.

58. (ועייג"כ ב"מ טז, א, מגילה כו, ב). וראה לקמן בעיונים ס"ד.

59. הלכות מגלה פרק ב' הל' טו'.

עיונים

- א -

בסעיף ד', בביאור הצריכותא בב' הטעמים לגזרה: ותרווייהו צריכי. דהשתחו לצלם, הרי עשו תשובה מיד ע"ז, וכדאיתא (סנה' צג.) דאמרו לך ה' הצדקה ולנו גו', אבל כיון שאח"כ נהנו מסעודתו כו', ה"ז מגלה שחזרו לסורם או שלא היתה תשובה שלמה. . ואע"ג דרק בשושן נהנו, י"ל דגילו מקצתן על כולם שחזרו לסורם או כו'. ואע"ג דבשאר לא הוי אלא מח' רעה, הרי בע"ז גם על מח' מענישין, וכדאיתא קדושין (לט: ושם).

ויש לעיין בגדר זה ד"גילו מקצתם על כולם". דהנה, לפי האופן הב' (שמלכתחילה לא שבו בתשובה שלימה) ניתן לכאורה לבאר בפשטות, וע"ד משל ממלך בשר ודם, שכאשר תושבי מקום מסויים מורדים בו, ומתחרטים על כך, ואח"כ חלק מהם חוזרים וחוטאים - מובן שתשובת כולם לא היתה תשובה שלימה.

אבל לפי האופן הא', שמתחילה שבו בתשובה שלימה, וכעת חזרו לסורם - אינו מובן: מדוע זה שחלק עושים עבירה מחדש, מוכיח שכולם חזרו לסורם, למרות שעל "סורם" הקודם כבר שבו בתשובה שלימה?

ודבר זה מודגש במיוחד בהמשך הרשימה - שמקשה, דלכאורה לפי האופן הא' לא הי' כאן מעשה של חטא, אלא רק מחשבה (ומבאר שבע"ז גם על מחשבה מענישים). היינו, שאי"ז שמענישים אותם על מעשה החטא הקודם שהשתחו לצלם (כי על מעשה זה כבר שבו בתשובה שלימה), אלא שנתגלה לנו (ע"י "מקצתם") שחזרו לסורם, ו"חזרה" זו לא היתה במעשה אלא רק במחשבה. ואינו מובן (כנ"ל) - מנלן שכולם חזרו לסורם?

- ב -

בסעיף ה', בביאור מעלת המס"נ בזמן הפורים, עוד יותר ממ"ת: והיתה המס"נ ביותר, עד שאמרו שקיימו מה שקבלו כבר במ"ת (שבת פח.), שאז הי' ע"י אדתל"ע שכפה עליהם כו', משא"כ בימי אחשורוש, שעל ימים אלו נאמר ואנכי הסתר אסתיר גו' (חולין קלט: פתיחה דאסתר רבה).

והנה, בחולין שם אכן איתא: "אסתר מן התורה מנין, ואנכי אסתיר אסתיר". אבל

בנוגע לאסת"ר (שלכאורה הכוונה לפתיחתא דאסת"ר יא) - הרי שם המדובר הוא בנוגע אודות זמנו של אחז, שע"ז נאמר (ישעי' ח, יז) "וחכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב וקיויתי לו", וע"ז דרשו "אין לך שעה שהיתה קשה לישראל כאותה שעה, שנאמר ואנכי אסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה גו"; וא"כ אינו מובן מהי השייכות לזמן גזרת המן?

ואולי י"ל, שכיון שבחולין דרשו את הפסוק "ואנכי אסתר אסתיר" בנוגע לאסתר, הרי גם הדרשה "אין לך שעה שהיתה קשה לישראל כאותה שעה שנאמר ואנכי אסתר אסתיר" שייכת לאסתר.

(מתוך פענוח הרשימות שע"י מערכת אוצר החסידים)

- ג -

בסעיף ו', בביאור שייכות מצות מתנות לאביונים לפורים: והנה שלא נאמר שהוא רק באתדל"ת, ובאמת הרי אלמלא עוזרו כו' (סוכה נב:) - תו"א חייב אינש הב' - בא ע"ז הרמז בנתינת מתנות לאביונים, דלית לי' מגרמי' כלום, ובכ"ז נותן לו, וגם בפורים אלמלא עוזרו כו'.

ולכאורה, עיקר הביאור חסר מן הספר: התיקון לחטא שהשתחוו לצלם אינו מרומז כלל במצוות מתנות לאביונים; מה שמרומז במצוה הוא ענין צדדי (לכאורה), שהמס"נ לא באה רק מצד האדם אלא (גם ו) בעיקר מצד למעלה. ואינו מובן, מדוע יש צורך להדגיש זאת?

וי"ל הביאור בזה:

כאשר האדם מרגיש שעבודתו נעשתה בכוחו בלבד ולא ע"י הקב"ה, הרי עדיין יש כאן ע"ז (בדקות), והשלילה המוחלטת להשתחוואה לצלם היא דוקא כשנרגש שכל המס"נ היתה רק באופן ד"מתנות לאביונים". ודו"ק.

(ע"פ הנ"ל)

- ד -

שם, בביאור מעלת המס"נ בזמן הפורים, שהיתה מצד עבודת המטה: אבל בכ"ז נק' מתנות, דאי לאו דעביד נייחה לנפשי' לא יהיב לי' מתנתי' (ועייג"כ ב"מ טז - מגילה כו:).

והנה לשון זה ("עביד נייחה לנפשי") הובא כמה פעמים בדא"ח (ולדוגמא: המשך תרס"ו ע' קלא. סה"מ תש"ה ע' 53). ואוי"ל שלכן השאיר כ"ק אדמו"ר מקום פנוי בציון מקורו בש"ס - כיון שבש"ס לא נמצא לשון זה.

ומציין "ועייג"כ כו", ששם נמצא תוכן הענין, ולא הלשון ממש: בב"מ שם: "אי לאו דטרח וארצי' קמי' לא הוי יהיב לי' מתנה". ובמגילה שם: "אי לאו דהוי לי' הנאה מיני' לא הוה יהיב לי' הדר הוה לי' מתנה כזביני".

ויש לעיין: (א) מפני מה הקדים ב"מ למגילה, (ב) למה לא ציין לגיטין (נ, ב): "אי לאו דאית לי' הנאה מיני' לא יהיב לי' מתנה" (וב"ב (קנו, א): "אי לאו דהוה לי' הנאה מיני' לא הוה יהיב לי' מתנה").

(מהנ"ל)

- ה -

בסיום הרשימה: ולכן במתנות לאביונים א"צ דבר אוכל, וכמוש"כ יד מגלה ב' טז' או מעות או מיני תבשיל כו'.

ובפשטות הכוונה בזה היא, שבמשלוח מנות בא להראות שאינו חשוד לתת לחברו מאכל שבא מסעודה של ע"ז, משא"כ במתנות לאביונים, ולכן אינו נוגע שיהי' דבר מאכל דוקא. וכן נתבאר בפנים.

וצריך ביאור מדוע הדגשה זו באה רק בסיום הענין, אחרי שנתבאר השייכות דמצות מתנות לאביונים לפורים, דלכאורה כיון שרק במשלוח מנות מצינו שצ"ל דבר מאכל דוקא, מהיכי תיתי לומר שגם במתנות לאביונים יהי' הדין כן. ומקומה של הדגשה זו הי' צ"ל לעיל, דלאחרי שמבאר שבמשלוח מנות צ"ל דבר מאכל דוקא, כיון שמרמז על ההנאה מסעודת אחשורוש - יש להדגיש שבמתנות לאביונים אינו כן, היות שאינו בא לרמז על ענין זה?

סיכום כללי

א. בפרש"י על המגילה מבואר, שהסיבה לכך שנגזרה כלי" על בני ישראל בזמן אחשורוש, היא מצד ב' פרטים: (א) יהודי שושן נהנו מסעודת אחשורוש, (ב) היהודים שבכל העולם השתחוו לצלם בימי נבוכדנצר.

ולכאורה אינו מובן, מהו הצורך בשני הטעמים?

ב. ויובן בהקדים גדר איסור ההנאה מסעודת אחשורוש:

בהלכה נפסק שאסור ליהנות מסעודת משתה נישואין של נכרי, שמא ימשך אחריו לעבודה זרה. ומצד סיבה זו, האיסור חל בכל סעודה שיש בה שמחה גדולה, ונמצא שהי' אסור ליהנות ממשתה אחשורוש משום הרחקת ע"ז.

ויתירה מזו: בסעודת אחשורוש הי' חטא ע"ז ממש, שהרי (כמסופר בגמרא) המשתה הי' לאחרי שחלפו שבעים השנים שגלות בבל היתה אמורה להימשך (ע"פ נבואת ירמיהו), ואחשורוש התגאה בו על הקב"ה - שבניו לא יצאו עוד מהגלות, ואף הוציא את כלי המקדש והשתמש בהם על מנת להתריס כלפי מעלה, שזהו חטא ע"ז ממש, ולכן התחייבו כלי" על כך.

ואף-על-פי-כן, הקב"ה הצילם ולא נענשו, משום שחזרו בתשובה שלימה בזמן הגזירה, שהרי הגזירה היתה רק על הכופר בע"ז, ואם היו מודים בע"ז היו ניצולים, ולמרות זאת לא עלתה על דעתם מחשבת חוץ במשך שנה שלימה.

ג. עפ"ז יובן הצורך בשני הטעמים:

נאמר בגמרא שישאל עשו תשובה על חטא ע"ז שבימי נבוכדנצר, וא"כ לכאורה לא שייך להעניש אותם על זה. אבל לאחר שיהודי שושן נהנו ממשתה אחשורוש, ובזה חטאו שוב בע"ז כנ"ל - הרי הם הוכיחו שכולם חזרו לסורם, או שלא היתה תשובתם שלימה, ולכן נגזרה עליהם כלי".

ד. עפ"ז יש לבאר הקשר דמצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים לחג הפורים, די"ל שמצוות אלו הם כנגד שלילת הסיבות שהביאו לגזירת המן:

תיקון החטא שבהנאה מסעודת אחשורוש (שהיתה שבח לע"ז) הוא על ידי

מצות משתה ושמחה שבפורים, שעושים סעודת שבח והודאה לקב"ה. ובהמשך לכך באה מצות משלוח מנות - ששולח לחברו מנות לסעודת פורים, וחברו אוכל מנות אלו, ובכך מעיד עליו שאינו חשוד ליהנות מסעודה של ע"ז.

ותיקון החטא שבהשתחוואה לצלם הי' ע"י המס"נ שהיתה אז, ועל כך רומזת מצות מתנות לאביונים: הנתינה לאביון מרמזת שגם המס"נ דימי הפורים באה ע"י אתערותא דלעילא; והעובדה שמצוה זו נקראת "מתנות" ולא "צדקה", מרמזת על כך שלמרות זאת ההמשכה מלמעלה באה לאחרי עבודת המטה, כשם שמתנה באה רק לאחר שהמקבל גורם נחת רוח לנותן.

